

Upowszechnianie wyników Europejskiego Sondażu Społecznego

Paweł B. Sztabiński

Instytut Filozofii i Socjologii PAN

Narodowy koordynator ESS w Polsce

Niniejsza książka jest trzecią wydaną przez Instytut Filozofii i Socjologii PAN publikacją, której celem jest popularyzacja wyników Europejskiego Sondażu Społecznego (ESS). ESS jest projektem naukowym, a jego przedmiotem są opinie i postawy dotyczące zagadnień kluczowych dla społeczeństw europejskich. Dlatego też, zgodnie z założeniami projektu, uzyskane wyniki są adresowane zarówno do naukowców i studentów, jak i innych środowisk, zainteresowanych zagadnieniami społecznymi.

Pierwsza książka popularyzująca wyniki ESS, *Polska-Europa. Wyniki Europejskiego Sondażu Społecznego 2002–2012* (2014) zawierała artykuły dotyczące zaufania między ludźmi, zaufania do instytucji, udziału w protestach, ocen stanu zdrowia, religijności, stosunku do imigrantów oraz zadowolenia społeczeństwa w wymiarze indywidualnym i społecznym. Teksty zawarte w drugiej publikacji (*Polska-Europa. Wyniki Europejskiego Sondażu Społecznego 2002–2015*) obejmowały dodatkowo wyniki uzyskane w kolejnej, siódmej rundzie projektu. W publikacji podjęto problem zaufania społecznego w szerokim kontekście zmian systemowych w kraju, legitymizacji władzy, systemu politycznego itp., wzorów wyboru małżonków jako wyrazu sztywności/otwartości barier społecznych, postaw wobec imigrantów w krajach wielokulturowych i jednolitych kulturowo, zaangażowania politycznego i społecznego ksenofobów oraz osób dyskryminowanych etnicznie, a także społecznych uwarunkowań narastającego nie tylko w Europie problemu bezsenności¹.

¹ Wersje elektroniczne obu książek (w formacie pdf) zamieszczone są na polskiej stronie projektu pod adresem: http://www.ifispan.pl/wp-content/uploads/2016/03/3.3_książka-1.pdf oraz http://www.ifispan.pl/wp-content/uploads/2016/06/ESS-2016_1_104str_Archiv.pdf.

Niniejszą książkę, w której autorzy uwzględniają również wyniki zrealizowanej na przełomie 2016/2017 roku 8. edycji projektu, otwierają dwa artykuły Kingi Wysieńskiej-Di Carlo, poświęcone wciąż aktualnej problematyce stosunku do imigrantów. Pierwszy z nich pokazuje zmiany, jakie zaszły w opiniach społeczeństwa na ten temat w latach 2002–2016/17, w tekście drugim natomiast opinie te analizowane są w kontekście rasizmu i ksenofobii. W dwóch kolejnych artykułach podjęta jest nie mniej aktualna problematyka. Tekst Ewy Rokickiej dotyczy postaw wobec bezpieczeństwa energetycznego, w tym różnych źródeł energii, natomiast drugi artykuł, autorstwa Marty Petelewicz i Ewy Rokickiej, pokazuje postawy wobec zmian klimatu. W kolejnych artykułach Henryk Domański analizuje zmiany zaufania do ludzi i systemu politycznego między innymi w związku z wyzwaniami stojącymi przed Unią Europejską i krajami członkowskimi, a w artykule napisanym wspólnie z Dariuszem Przybyszem – zmiany zachodzące w relacji między wykształceniem a pozycją zawodową. Książkę zamyka tekst Pawła Sztabińskiego i Franciszka Sztabińskiego, szczegółowo opisujący stosowaną w Polsce metodologię ESS, bazującą na przyjętych w projekcie standardach, ale także na wynikach prowadzonych przez polski zespół badań.

Problematyka podjęta w artykułach zamieszczonych zarówno w niniejszej, jak i wcześniejszych książkach, nie wyczerpuje, co oczywiste, wszystkich zagadnień objętych badaniem ESS². Koresponduje jednak ona z ważnymi obszarami debaty publicznej w naszym kraju. Uwzględnione zostały również inne zagadnienia, które mogą zainteresować odbiorców. Przedstawione analizy pokazują wyniki ESS uzyskane w Polsce na tle innych krajów europejskich³, a w przypadku zagadnień, dla których zebrane zostały dane z różnych okresów, pokazują także zmiany opinii i postaw.

Dostęp do danych ESS

Dane ze wszystkich edycji Europejskiego Sondażu Społecznego są dostępne bez żadnych ograniczeń na stronie internetowej <http://www.europeansocialsurvey.org/data/>. Można je analizować z wykorzystaniem najpopularniejszych programów statystycznych: SPSS, SAS i STATA. Dla osób, które nie mają dostępu do oprogramowania statystycznego, zamieszczono tam bardzo prostą w obsłudze

² Wykaz zagadnień objętych badaniem w poszczególnych edycjach ESS zamieszczono na końcu książki.

³ W prezentowanych analizach uwzględniono dane z 18 krajów spośród 23 biorących udział w 8. edycji ESS. Są to kraje, w których dane przygotowano do analiz w pierwszej kolejności.

„przeglądarkę” wyników ESS, umożliwiającą także prowadzenie prostych analiz. Podobna „przeglądarka”, lecz w języku polskim, jest dostępna na stronie projektu: <http://www.ifispan.pl/przekladarkaess/>. Prezentuje ona w formie graficznej rozkłady procentowe odpowiedzi na wszystkie pytania ESS, począwszy od pierwszej edycji (2002), dla wszystkich krajów uczestniczących w projekcie. Przeglądarka zawiera także rozkłady odpowiedzi według płci, wieku, wykształcenia i wielkości miejscowości zamieszkania respondentów.

Oficjalna strona ESS, zawierająca szczegółowe informacje o projekcie i dodatkowe materiały ze zrealizowanych badań, znajduje się pod adresem: www.europeansocialsurvey.org.